

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
23 iuliu st. v.
4 aug. st. n.

Ese in fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 30.

ANUL XXV.
1889.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Unui amic artist.

Amice, când durerea pe fruntea-mi încrețită
Apesă neagra-i mână de lacrimi stropită,
Intunecând îndată seninătatea ei
Și lacrimi tăcute smulgând din ochii mei,
O! numai tu pe lume, cu dulcea ta cântare,
La cruda-mi suferință aduci o alinare...
Când cârdelor sonore smulgi sunetele lor,
Aci duiöse, triste ca frământul ușor
Al fraunțelor pe care zefirii le sărută.
Când ale țilei rațe din urmă le salută;
Aci răsunătoare ca glasul fecioresc
Și vesele ca risul gingaș, copilăresc,
Al fetelor române, când gâturilor albe
Le fac din flori iubite miroșitoare salbe,
Și-alcătuiești cu ele armonii ce-mi alină
A ranelor durere cu-al lor perdut suspin,
Atunci c'aud îmi pare din bolțile senine
Un glas trimis din ceruri să re'nvieze 'n mine
O rață de speranță din toate ce s'au stins!

Deci cântă-mi, scumpe frate, căci tu ai reapins,
Cu-accentele ce vibără în inima mea care
Le-absorbe, tot ce sorța a stins cu-a ei suflare
Deci cântă-mi toată viața: prin farmec de cântări
Durerile se uită, se schimbă în desfătări,
Și-a cârdelor suspine, ca cele ce sunt scöte
Din harpe-coliane, cerești, misteriose,
Incântă al meu suflet în doruri rătăcit
Din suferind făcându-l să fie fericit.
Tu știi că Saul-rege, în negrele lui ore,
Chemă să vină David: accentele sonore
Cel ce scotea din harpă durerea-i alină
Și fruntea-i inorală ușor se 'nsenină.

Cât voi trăi dar' cântă-mi!... Cum fluturile möre,
Băt de cerești profume, culcat pe sin de flöre,
In cântecele tale voiesc de pe pământ
Spre ceruri al meu suflet să-și ia un lin avânt

Iuliu I. Roșca.

Aron Pumnul.

(Incheiere.)

Acestă impregiurare inse nu putea fi nici de cum
trecută cu vederea de acest mare spirit. »Me
»tulburai până la suflet și îmi propusei să mân-

»tuesc pe bieții studenți cu ori ce preț, și îndată și
»ingenunchei naintea icönei Maicei Domnului I. Chr.
»și o rugai cu lacrimi fierbinți să îmi ajute să pot
»scăpa din belea pe acești trei tineri bravi și neno-
»rociți! și ce să veți fiule! — așa se adresă Pumnul
cătră P. B. pe care nu îl veduse nici odată, șcica
numai că i jurist în Sibiiu — »par că un glas din
»cer, dela o ființă nevedută veni după rugăciune la
»urechile mele, care îmi strigă cu glas forte mângăi-
»cios, dar străbătător până la inimă: scölă! ți s'a
»auđit fierbintea rugăciune! mergi și cere și ți se
»va da!¹⁾

Și îndată ce auđise această »promisiune sântă«
se și începuse în capul seu planul după care avea
să lucre. Scrise o petițiune la guvernul țerei pentru
de ai da un concediu de trei luni spre a face o cură
de struguri. Căpătând concediul cerut, plecă la Mol-
dova, de și eră încă tot bolnav. Ajuns la Iași pe
trecu incognito, pentru că se temea că îl va desco-
perî cineva și astfel își pierdea și postul de profesor.
Și atunci apoi, pöte, eră vai de bieții studenți nu-
triți numai cu promisiuni.

Prim-ministru, în România eră pe atunci Anas-
tasie Pann. »un vechiu cunoscut și amic încă de pe
la 1848.« Pumnul, pe basa vechei cunoșcințe, îl a-
visă prin un bilet că se află bolnav în Iași, și îl rugă
de o audință, și de se pöte nöptea, pentru ca să nu
fie vedut de cineva. Pann i-o încuvenință.

În aceea întâlnire bėtrănul profesor i descrise
sortea bieților studenți, »apostoli ai naționalității ro-
mâne și acum martiri nevinovați ai aceleia.« Tot
atunci îl rugă pe Pann să facă pentru fiecare câte
un stipendiu de 100 galbeni pentru de a puté ab-
solvă gimnasiul și universitatea »căci atunci ei vor
»mântui naționalitatea română din Bucovina de pe-
»riciunea ce i amenintă din partea străinilor. Domnul
»Pann se aprinse de o insulfetire divină și strigă :
»Mama lor de Nemți și Poloni! viu este Dumnezeu!
»căci nu-și vor implini spurecatele scopuri în una din
»țerile lui Stefan cel mare!!!«

Cercând apoi Pann în portofoliul bugetelor și
vedind că nu se află bani la dispoziție, ei numai de-
ficit, bătându-se în piept strigă: »Ddeule, căci nu ne
»aflăm în impregiurări mai favoritive! Dar totuș voi
»să fac decă nu de airea, voi da din al meu privat
»câte 30 galbeni pe an pentru fiecare din acei trei
»studenți români bucovineni apostoli ai naționalității
»române!«

Tot atunci, comunică Pumnul, acestui mare mi-
nistru — ce desvoltă o »activitate multilaterală spre

¹⁾ »Cernăuți 18 august c. n. 1864.«

binele poporului românesc — că, directorii germani de prin Ungaria, Ardeal, Galiția, Bucovina, Morana, Boemia, Italia, în legătură cu ministeriul, au mijlocit pe la toți autorii și librării Germanii, ca să doneze câte un exemplar din operele ce apar, la gimnasiile din provinciile amintite, ca așa tinerimea străină ce frecventază cursurile la acele gimnasii să n'aibă altceva de cetit decât cărți nemțești, și ca astfel să și piardă pe încet naționalitatea. Atragându-i atențiunea asupra impregiurării acesteia, îl rugă să mijlocescă așa ceva și în principatele române dunărene. »Domnul ministru Pann — scrie Pumnul mai departe — »m'a sarutat de bucurie pentru astfel de proiect, și »mi-a dat cuvântul, că îl va implini și acesta ca și »stipendiile cu ori și ce preț.«

Pann i duse înse lui Pumnul să facă o cerere și în scris, pentru de a se incuviința locul acesta de întreg consiliul de ministri. Pumnul i promise și ei se despărțiră la 4 ore dimineața în 8 septembrie 1861.

Ajuns acasă la locuința sa puse pe un călugăr din Moldova, teolog absolut din Cernăuț și fost »gimnasist« în Blaș, — ca să facă aceea rugare, de ore ce Pumnul ca nepământean nu o putea face.

Călugărul Nicefor Iliescul, făcând cererea după cum i-o dictă Pumnul. În această cerere se descria starea lucrului cu colorile celea mai negre și mai înfiorătoare (»după totă dreptatea.«)

»Consiliul de ministrii adunat în 9 septembrie »1861 se înfioră la cetirea petițiunii făcute de cătră »Iliescul, și o incuviința în unanimitate, și promise »a face și mai mult, numai să i se spună asupra petițiunilor românilor din provinciile austriace.«

De și se hotărîse așa dară ca stipendiile înființate să se deie îndată, și astfel se subscrise și de Domnitorul Alesandru Cuza I, totuș lucrul remase numai baltă. Pentru ce ore? se vor întreba ore cetitorii curioși. Pentru că ministeriul Pann își dete dimisiunea după o lună din cauza unui bulgar numit Popa Iuon, fost oficier în resbelul dela Crim.

Permiteți-mi a me abate puțin de astă dată dela firul biografic, descriindu-ve pe scurt această demisiune, după cum o află în epistolele lui Pumnul.

Acest bulgar purtase un proces, dar neavând dreptate îl pierdă. Infuriat veni la ministeriul de justiție și făcând gură mare. Ministrul spunându-i să-și facă plângerea în scris, îl rugă să fie mai liniștit. Bulgarul simțindu-se ofensat, îl provocă la duel (!!) La cererea ministriului justiții, se țiuu imediat un consiliu de ministrii, care decise arestarea lui Popa Iuon, »care îndrăsnă să batjocorescă pe un ministeriu constituțional.« Abia după ce ucise pe doi ostași moldovani, fu prins, băgat în prinsore și bătut bine! Intervenind consolatul rusesc pe lângă Domnitorul, ce reintorsese dela București, acesta desaprobă purtarea ministriilor și eliberă pe Popa Ion, dându-l peste graniți. Ministrii ofensați își dădură demisiunea.

Acum intru era pe calea apucată!

Schimbându-se așa dară ministeriul, plătierea celor trei stipendii remase baltă până la maiu 1863, dar și atunci, numai după ce Pumnul purtase o corespundință ce-l costase 60 fl. De o idee de tot bună se ocupă acuma Pumnul: cum ar pute scote dela guvern cei 90 galbeni remași de mai înainte? Ascultați-l ce dăce: »Viū este Dđeu, de voi fi sănatos, încep proces formal cu ministeriul, și numai decât trebuie să-mi deie, nu pentru mine, ci pentru vre-un »invățăcel român, căci ce-ți inchipuești: 90 de galbeni nu-i i-ai de pe un gard!«

Inse cu toate că lucrul acesta costase multă sudore și ostenelă, nu durase mult. Căci unindu-se principatele și trimitându-se actele la București, prin bugetul Moldovii, nu se însemnase acea sumă desti-

nată pentru stipendii. În dar erau toate reclamele ce neobositul Pumnul le făcea la ministeriul din București, în dar eră provocarea la ziua de 9 septembrie 1861; i se respondea tot numai negativ. În urmă aproape desperat se adresează cătră directorul dela ministeriul de învățământ domnul George Radu Melidon, care dimpreună cu ministrul învățământului Alecu Odobescu mijlociră recunoșcerea acelor trei stipendii de înființate și de esistente, înse numai pentru tinerii români Bucovineni de legea gr. or.

Și de astă-dată multa sa oboselă împreună cu spese de peste 100 fl. v. a. se vedă încoronată cu succes.

Cât timp se folosiră frații bucovineni de acea stipendii ce li le câștigase Pumnul, cu multă ostenelă și trudă — nu șciu! Un altul — din Bucovina — ne-ar pute lămuri, că ore încetat-a ele cu mărtea lui Pumnul (1866) se u durat și pe mai departe.

Mai fericit fu Pumnul cu a doua propunere. Ea fu primită de consiliul de ministrii și se aduse la cunoștința tuturor autorilor și librării din România. Etă aceea hotărîre bună de ținut în minte pentru istoria literaturii:

Hotărîrea ministeriului din Iași (Pann) despre dăruiciunea cărților române pe la aședămintele române din provinciile austriace.

Consiliul ministriilor în ședința din 9 septembrie 1861 nr. 9798, considerând, că fiecare Român este datoriu a da spriginul cuviincios intru cunserbăciunea naționalității române a inchiat între altele, ca fiecare literator și librar din Moldovia să fie indemnăat a trimite în dar câte un exemplar cel puțin din operele românești edate de el, pentru bibliotecile gimnasiilor române¹⁾ din Cernăuți, Suceva, Brașov, Blaș, Cluș, Sibiiu, Beiuș, Arad, Timișora; pentru seminarul român din Oradea-mare, Blaș, Sibiiu, Cernăuți; pentru biblioteca românilor teologi din Viena, din Gerla și din Lugoș, și pentru biblioteca preparanților din Arad. Această inchiare se aduce la cunoștința publică spre indemnarea și regulă tuturor, cărora se cuvine, sperându-se, că nimenea nu va rămâne nepetruns de folosul cel mare al acestor dispusețiuni, și că autorii și editorii se vor grăbi a contribui prin asemenea lesnicioasă dăruire în folosul naționalității.«

Cât timp s'au conformat autorii și librării acestei dispusețiuni atât de salutare nu șciu. Ceea ce șciu e că deja pe la 1870 multă din gimnasiile amintite nu mai primiau acest ajutor. (Er altele nu l'a primir de fel. Red.)

Pe când înse lucia atata pentru tinerime, putem dăce neobosit, bôla i se agravează din ce în ce tot mai mult. Insuș avea puțină speranță de reinsănătoșare și par că prevedea că ora morții i se apropie din ce în ce. »La tēmplare să nu mai fiu în viață la anul viitor,« și »decă ești bun la Dđeu, fă rugăciune și tu ca să me însănătoșeze Dđeu până la anul viitor,« — scriea el la 22 septembrie 1864.

Și Dđeu, care vedea multe osteneli ale acestuia om și audia ferbintele sale rugăciuni ce eșiau din pieptul sdrobot pentru binele nēmului seu, se îndură spre el și-i mai prelungi viața. Căci etă-l în anul următor însănătoșat în așa măsură, încat putea să-și țină cursurile la gimnasiu. Dar nu numai atata! el se mai ocupă și cu ideea de a face pe ministeriul din România să mai fundeze niște stipendii și mai mari de cum erau cele trei.

Cu dtl de 23 iuniu 1865 etă ce scrie între al-

¹⁾ Imi place a crede că sub numirea asta au înțeles ministrii și gimnasiile acelea unde erau mulți români la școlă. Ceea ce se pôte vedé și din orașele înșirate aici unde n'au existat gimnasiile române.

tele »... îmi voiu pune carul în pietrii ca să pot »înduplecă pe ministeriu (pe cel din București) să în- »temeeze cinci stipendii pentru scopul acesta (pentru tinerii români de ori și unde cari voiau să asculte la vre-o facultate), de câte 500 fl. pe an. »Dău și »Maica Dlui și Dina Română să ne ajute că scopul »este sfânt, mântuitiv și național!« — apoi în altă epistolă de mai târziu: »Cu toate acestea — e vorba de lipsele din România, din considerarea cărora ănuș dubită de formarea stipendiilor — »cu toate acestea sunt sigur că până la anul tot înființez vre-o »doue-trei, că-i bombardez necurmat și nu le dau »pace până nu vor împlini dorința și trebuința nea- »paraveră a națiunii.«

Mai sunt ore atari spirite mari în lumea de acuma, cari să lupte atât de mult și cu așa abnegațiune pentru binele și folosul altuia decât cum eră Pumnul? Durere! ele lipsesc aproape cu desevêșire! Abnegațiunea!? acuș nu mai există; ea va ajunge nu peste mult o vorbă ce numai în dicționare se va mai află, și care nu se va mai pune în practică de nime..

Să nu cugete înse cineva, că acestea sunt numai vorbe umilate spre a face cu ele fanfaronade. Nu, nici decum! Pumnul le meritază! Voi mai aduce dar încă vre-un exemplu:

La 1849 a fost ales și întărit de senator la Făgăraș, de aci apoi tare ușor putea să ajungă căpitan cu o lăfă mult mai bună decât aceea ce o primia ca profesor, și pe lângă aceea o lăfă sigură. Dar el n'a primit. Nu! „pentru că am știut că acolo să »află români vrednici, cari vor ști apêră cauza na- »țiunii și drepturile ei, ci am ramas în Bucovina cu »o lăfă mică de 630 fl. pe an și încă și aceea ne- »sigură, fiind că pentru niște denunțări trimise la »guvern asupra mea din partea unor dușmani, nu mi-am primit întăritura definitivă de profesor în de- »curs de 14 ani, adecă dela 1849—1863 și afară de »aceea am stat tot sub »priveghiare secretă polițiană fără ca eu să fiu știut ceva despre aceea.«

Asemenea a fost poftit să mērgă profesor la Iași cu lăfă de 380 galbeni pe an, și n'a mers »fiind că trebuința cere să rămân încă cu tinerimea română bucovineană ca să o deștept din amorțala și letargia în care se află cufundată.« Ce exemplu demn de imitat, dar pe care de sigur puțini îl vor urmă acuma, când spiritul timpului e concentrat în giurul unui singur cuvânt »bani!«

Tot pentru de a deșteptă din amorțelă tinerimea din Bucovina, chiar și atunci când eră greu bolnav, și un altul în locul lui ar fi pădit patul și nu s'ar fi mișcat de acolo nici batăr să umble prin casă, el își tocmi o trăsura care să-l ducă în totă ziua la gimnasiu pentru de-aș ține cursurile, și pentru care solvia aproape jumătate din lăfă sa: »fiind că pentru boala de care pătinesc nu pot umblă pe jos, sunt nevoit să țin un cal și trăsura ca să pot umblă la școlă, și ținerea calului îmi mistuiește... jumătate din lăfă.«

Dar să mai considerăm drept inchiere și ideile ce le desvoltă în partea ultimă, a celei de pe urmă epistole.

Anume în ceea ce privește sorțea națiunii din Ardeal și Ungaria, de a cărui eșit bun și fericit, pe atunci junele jurist P. B. desperase, éta ce scriea el prin august 1865:

»Noi putem numai să mai câștigăm — drepturi »naționale politice se înțeleg aci — înse nici decum »să pierdem din câte avem până acuma. Vai de ro- »mân când va ajunge să trăească din grația Unguru- »lui, a Sasului și a Neamțului! Românu a dovedit »și în timpurile bărbăriei când eră asuprit de toți, »că are și capacitate înaltă și înțelepciune profundă »și energie și bani. Și au doră numai acuma când

»sunt în folosința drepturilor politice să se alle în- »tr'o stare mai rea și mai apusă? au doră chiar acuma se fie lipsiți de capacități, de înțelepți ener- »gici și de banii trebuincioși?! Asta să nu o credă »cineva mai mult căci se înșelă cumplit! Românii »ardeleni au bărbații sei cei mai înțelepți și mai ze- »loși naționaliști în celea mai înalte deregătorii atât »la guvern, cât și la judecătorii; tot așa și Românii »din Ungaria.« (Intradevêr așa și eră la 1865 când le scrise acestea.) »Eu spersz fiule! — continuă el mai »peparte — că Românii noștrii în scurt timp își vor »face toate aședămintele de cultură, de fericire și de »înflorire. Er decă nu își for face: atunci sunt mi- »șei, nu mai au nimica din caracterul străbunese »român și atunci se cuvine după totă dreptatea să »piēră, și să le cântăm: vecinica pomenire! pentru »că ori ce ființă ce are mijlōce de a trăi și a se în- »tări, și apoi nu le întrebuintză merită să piēră! »Eu nu o cred inuse acesta despre Românii austriaci »de astăzi!..«

Sērmanul om! prin pisma vederii sale el pre-vedea un viitor de aur, o înaintare mare și un progres de tot înalt! Și cât de dură e acum realitatea!

Se miră mai departe mult Pumnul de aceea, că cum se pōte aceea de sunt omenii ajuns la sapă de lemn, acum (1865) când nu mai erau iobagi, nu dădeau dēciuală și acum când fiecare își avea pământurile sale.

»Eu să fiu sănētos — scrie el — m'aș imbogăți »în câțiva ani, de mi-aș cumpêră moșii de cele mari »și apoi a-ș face fundățiuni pentru invēțacei de cei »buni. Imi sângerēză inima că nu pot fi între Româ- »nașii făgărășeni și cohălmeni, să-i invēț cum să se »cultiveze și cum să se imbogățescă cu fōrte puțin »lucru. Eu a-ș face să fiu în Cuciulata, din pustiul »ei pământ și din reu întrebuintăta ei pădure, până »în dēce ani de dīle, un gimnasiu plēnar cu dēce fun- »dățiuni pentru gimnasiști și cu dēce fundățiuni mari »pentru juristi și practicantī!..«

Fundațiuni și er fundățiuni, i sbōră prin creerii sei; căci șciea fōrte bine, că de acestea au mai cu sēmă trebuință Românii sērmani.

Și el nu își putu nici de cum pune în pracsă ideile sale atât de mult promițetōre, căci cruda mōrte îl rāpi peste câteva luni dela scrierea acestei lungi epistole, și în ziua de 24 ianuarie n. 1866 Bucovina întregă și cu ea româtimea de pretotindenea, pierdū pe unul dintre cei mai bine meritați bărbați de ai sei, pe unul, care totă viața ș-a petrecut-o numai și numai pentru de a ajutā și a face bine celor mișeri și lipsiți, el, om ul cel sārăc, care pentru trebuințele vieții și ținerea casei, eră nevoit să-și icieā refugiu la puțina avere a soțeisale dna Catinca Hurmuzachi.

Eră să uităm a spune că el a făcut și un sistem de ortografie fonetic, care nu s'a întrebuintat decât numai în Bucovina, și care acum e părăsit mai cu totul. Ecă ce dīce relativ la acēstră ortografie și în genere cu privire la toate lucrările sale V. Gr. Pop: »Cu toate obiecțiunile înse ce i se pot face lui Pumnul, că a căutat să introducă considerantele individuale în limbă și că ar fi esagerat în unele privințe, »totuș el nu incetēză prin zelul și impregiurările în »care trăia și scopul ce-l urmăriă, de a figură între »bărbații cei rari, ce se devotēză unei cauze naționale.«

Reprivind dar încă odată asupra labōrei ce a desvoltat acest mare bărbat, putem inchiă acēstă biografie, adresând spiritului lui cuvintele poetului Virgiliu:

»Dum juga montis aper, fluvios dum piscis amabit,
Dumque thymo pascentur apes, dum rore cicadae,
»Semper honos, nomenque tuum laudesque manebunt!!!«

Aurel C. Domșa.

Pădurea tinereții !

Invăpăiații ochi ai nopții
Resar din zarea depărtată
Când codrul fărmeat de dragul
Isvórelor, pe 'ncet se 'mbétă

Și sus pe crengi păinjenișul
Se face de argint un pod —
Pe care trece cu alaiuri
O sumedeniă de norod !

Se tremură atunci de vîrfuri
Copacii vechi de-așă povară ;
Când doinele sbórá 'n vale
Și s'aud buciume de séră.

Sub cetini încărcăți cu smirnă
Ochisc isvórele spre crâng ;
Êr vîlul nopții se lățeșce
Și văile s'aud cum plâng.

Povestea dragostii perdute
Se strecoră in creeri, dulce,
Robit de dorul teu iubit
Las gândurile-mi să se culce

Și mi pare că a tineriții]
Pădure, — se preface 'n dor,
Și din adâncul ei rêsare
Al dragostilor sfânt isvor.

Noi amețiți de-atăta farmec
Dăm pas vieții legănate,
Și sub un teiu de lângă cale
Trăim un véc de libertate.

Pân' ce tresare dintr'o frunză
Naluca nestatorniciei ;
Pân' ce in suflet se scobórá
Êr, lumile melancolii.

Traian H. Pop.

Invetămîntul intuitiv.

(Incheiere.)

De lângă tóte stăruințele de a reformá invetămîntul, metoda elementar peste tot încă nu făcú nici un pas înainte, ci remase amortit in mecanismul vechiu, până când s'a ivit Pestalozzi. Acestui mare pedagog i-a succes de a transformá metoda invetămîntului, luând de basă intuițiunea sensuală. Pestalozzi spune, că tóte obiectele de invetămînt au să se începă cu intuițiuni. El are tot dreptul, când dice despre sine : Am stabilit principiul suprem al invetămîntului, recunoscînd intuițiunea de basă absolută a tóta cunóșcerea. Eu am găsit, că intuițiunea este calea, ce ênsașinatura ne-o arată pentru cultivarea spiritului omenesc. Pestalozzi critică aspru invetămîntul elementar de pe timpul seu, când spune : Metoda de astăzi nu consideră intuițiunea, care in adevêr e principiul cel mai nalt al invetămîntului. Prin acéstă procedere se perde desinestatornicia minții elevului, la care dînsul numai pe calea intuițiunii ar puté ajunge. Eu am aflat, continuă Pestalozzi, și-mi este clar ca lumina dîlei, că un astfel de invetămînt nu e in stare de a reduce mijlocele și regulile sale particulare la niște formule sim-

ple și esențiale, ci prin neglijarea intuițiunii, ca basă absolută a tóta cunóșcerea, se face imposibil. Principiile și stăruințele lui Pestalozzi conduseră metoda intr'un nou stadiu de desvoltare, și am puté dice, că nici un pedagog nu avú inriurire atát de mare asupra școlei populare moderne, ca și el. Cu tóte că meritul acestui bărbat nu se póte contesta, totuș nici vederile lui nu sînt libere de rătăcirii. Pornind din regula >de la aprópe la departe.< Pestalozzi susține, că primul obiect de intuițiune are să fie corpul omenesc. Adevêrat că nimic nu e mai aprópe de om, decát corpul seu propriu, nimic nu e mai demn și mai folositor de a fi intuit decát ființa omenescă, care e o lume mică in lumea cea mare ; inse omule un product al naturei atát de complicat, compus din părți atát de diverse, incát nu e acomodat de a servi ca obiect incepător pentru intuițiuni, ales decă am cere niște intuițiuni acurate și minuțioșe, precum vrea Pestalozzi. Mai departe el rătăceșce, când crede, că forma, numêrul și tonul sînt cele trei momente, pe lângă cari au să se desvólte tóte intuițiunile. Afară de ton, formă și numêr, mai există încă numêroșe însușiri, după cari se pot intuí obiectele. Dar tóte aceste erori dispar in asemănare cu meritele lui Pestalozzi, căci el este carele s'a nisuit a găsi temeiul psihologic pentru feluritele procederi ale invetămîntului. Pestalozzi e de părere, că principiile invetămîntului au să se stăbiléscă astfel, după cum se rapórtă spiritul cătră obiectele, ce voim a le cunóșce. Diversele reguli particulare trebuie să se reducă la o formulă pe cât se póte de simplă. Principiul intuițiunii, dice el, este prototipul tuturor principiilor didactice. E drept că acest principiu fundamental nu l'a descoperit singur Pestalozzi, căci îl aflăm deja la Comenius și la Basedow ; inse Pestalozzi a penetrat in esența lucrului cu mult mai adânc, a considerat in măsură eminentă partea formală și intensivă a intuițiunilor, pe când antecesorii sei prețuiiau numai scopul material. Punênd Pestalozzi chestia intuițiunilor la ordinea dîlei, indemnă și pe alții de a se ocupa cu acest ram al invetămîntului. Dintre pedagogii cari aparțin școlei lui Pestalozzi, unii consideră exercițiile intuitive ca obiect de sine stătător, pe când alții află de bine a le impreună cu scriptologia. Türk tractéză intuițiunile ca o pregătire pentru invetămîntul limbei. El susține, că nu este metodic a incepe intuițiunile cu privirea corpului omenesc, precum cerea Pestalozzi, ci cu obiecte din giurul nemijlocit al vieții copilăreșci. Türk alege și clasifică obiectele de intuițiune după sensurile la cari se rapórtă acelea. Astfel procede cu noțiunile generale : formă, pozițiune, repaos, mișcare, causă și efect. șcl. Tot din punct de vedere logic séu formal porneșce și Grassmann, voind a pregăti pe școlar pentru înțelegerea regulilor limbei, cari intr'adevêr nu sînt alt-ceva, decát logică aplicată. Primul invetămînt limbistic, spune Grassmann, are să consiste din coversări, cari dau copiilor ocaziune de a contempla obiecte reale și raporturile lor, apoi îi indemnă a vorbi corect despre ele. Aceste deprinderi in cugetare și vorbire, cere Grassmann, au să fie tulpina comună, din care, ca tot atâtea ramuri, resar celelalte obiecte de invetămînt. Tot astfel desvólta teoria invetămîntului intuitiv și Harnisch. Ambii autori, citați in urmă, sînt de părere că intuițiunile au să cuprindă in sine elemente din tóte obiectele de invetămînt, êr conversația cu școlarul trebuie intocemită așa, ca să obvină in ea tot fel de cuvinte cu derivațiunile și formele lor flecionare. Fórte nimerit observă ei, că numai pe acéstă cale se póte adună material limbistic, din care școlarul ênsuș va să abstragă reguli gramaticale. Mai departe se găsesc și autori de aceia, cari

CAFENEA ARABĂ LA ESPOZIȚIA UNIVERSALĂ DIN PARIS.

consideră cu deosebire scopul material, precum e Denzel, după care a lucrat Wrage. Harder ține în vedere științele reale, ér Völter tractează exercițiile intuitive ca o pregătire pentru învățământul religiunii. Diesterweg se pare a urmă o cale de mijloc, punând în armonie cultura formală cu cea materială. El spune: În etate abia de 6 ani pășește copilul în școlă: spiritul lui încă nu e dezvoltat într'atâta, ca să-l putem supune la un învățământ sistematic, ci este de lipsă a-l pregăti. Mai înainte de toate trebuie să deșteptăm atențiunea școlarului și să-i deslegăm graiul, apoi să-l conducem la învățământul propriu dis. Dela pregătire atărnă succesul întreg. Aceste scopuri le putem realiza prin exerciții intuitive. Sânt exerciții de intuițiune, fiind că intuițiunea e începutul a totă cunoșcerea; sânt apoi exerciții de vorbire, căci fără vorbe totă știința noastră e nesigură. Dacă ideile sânt ficsate prin cuvinte corespundătoare, atât forma cât și cuprinsul cugetării noastre se dezvoltă în acelaș timp. Cuprins și formă, aceste două elemente au să fie purura imbinat. Exercițiile de intuițiune dezvoltă cuprinsul și forma cugetelor noastre. Aceste exerciții de intuițiune și vorbire au să mērgă paralel, și să formeze începutul învățământului elementar. Sânt în fine și autori de aceia, carii restring sfera învățământului intuitiv, făcând din el un curs pregătitor pentru scriptologie. Aceștia construiesc metoda intuițiunilor în raport cu așa numitele cuvinte normale, din cari cuvinte se dezvoltă sonorile pentru a învăța cetitul. Astfel procede dr. Kehr și Klauwell. Ei nu admit un învățământ intuitiv deosebit, ci combină exercițiile de cugetare și vorbire cu scrisul și cetitul, folosind ca material de intuițiune obiectele ce corespund cuvintelor normale. Aruncând o privire peste istoria învățământului intuitiv, vedem că Bacon de Verulam a dat ideea, Comenius a prelucrat sistemul exercițiilor de intuițiune, ér Pestalozzi introduse acest ram de învățământ în școlă poporală. Un lung șir de pedagogi eminenți, din Germania și Svițera, au perfecționat metoda, și isbutiră a încetățeni exercițiile intuitive în toate școlile Europei culte. Astăzi aflăm învățământul intuitiv pus în fruntea planurilor de învățământ, și astfel s'a realizat dorința lui Pestalozzi: Acest învățământ și nu altul să ocupe locul prim în ori care școlă, până și în școlă din satul cel mai neînsemnat.

Dr. Petru Pipoș.

In giurul lumii.

— Comedie într'un act, de Octave Feuillet. —

(Urmare.)

George. Destul de potrivit. A luat-o un subprefect.

Toma. Un subprefect! . . . La dracu, pui pré multă slămâie.

George. Nu mai pun. Dar ia spune-mi Tom, — cum mitutica ta stare a putut să-ți slugescă aprópe o jumătate de secol, la acest vagabondaj grandios ce l'ai dus în lalul și 'n curmezișul lumii?

Toma. (Înferbintându-se.) Scumpul meu, aveam de ce mii de livre venit din arende; mai întei, mi-am preschimbar moștenirea în bilete de bancă, ceea ce mi-a indoit venitul; pe urmă, am negociat diferite fonduri detestabile ce le pășiam rătăcite pe la bursa, și asta mi-a întreit averea. Liber atunci de ori ce angajământ, de ori ce legătură de familie, de ori ce buimăcélă socială, — cetățan al universului, — liber ca paserea cerului, m'am aruncat spațiu! Iți ridic un toast, amice George! Hop! hop! ura!

George. Indrăcitul de Tom! Ei bine, un asemenea lucru eră foarte energetic, foarte brav!

Toma. Mi-am consacrat tinerețea în aventuri îndepărtate, rezervând pentru vârsta matură ostenețele cele mai mici Piciorul meu, acest picior care-l vești, acest picior care acum atinge pe al teu pe acest covor, George, a încrucișat urma lui cu cea a tigrlui și a elefantului pe solul Indiei. Am urmărit pe aceste bestii uriașe în pădurile lor de bambú, înalte și maiestóse ca niște catedrale.

George. Așá mai înțeleg și eu a trăi!

Toma. După doi ani, ajunsei la Canton. Ce sósire, amice dragă! Eră în mijlocul unei splendidu noști de véră. Se celebră suirea pe tron al cerescului împérat. Caicul în care eram cu mare greu își putea face loc printre miile de vase plutitóre, acoperite cu flori și lanterne nenumérate; focuri de mii de culori se reflectau în fluviu împreună cu stelele, și zăriam în depărtare pe maluri oglindindu-se templele gigantice de porțelan.

George. Spectacol feeric! fericit ai fost Tom!

Toma. Din China, o croii spre America. Am călătorit prin ambele părți ale acestui imens continent timp mai ani, descindend dela nord la sud, din deșerturi în prapăștii, din pădurile selbatece ale Canadei în riștótorele dumbrăvi ale Braziliei, când pe jos, când pe cal. — La Peru am stat mai mult decât pretutindenea. Nu puteam să me mai smulg din acel cochet orașel Lima! (Tainic.) Hm! și aveam órecari resóne.

George. A! trădátorele! a! banditul!

Toma. Ș-apoi, me lăcusem un jucător de prima calitate. Cu greu ț-ai puté inchipui tu, George, o mēsă de joc în acéstă patrie a galionilor. Se pare că există pe postavul verde unul din acei copaci minunați despre cari ne spun multe și mērunte legende orientale. Nu se vede decât puțin séu nici de fel bani regulați; dar strălucirea selbatecă a bețelor de aur se amestecă cu scánteiarea firicelelor de metal prețios, focul diamantului cu claritatea laptelui cerefecteză margăritarele; tóte tesasurele scărmonite în ajun din ocean séu din pământ, se lovesc și se lupt sub ochii tei într'un talmeș-balmeș nălucitor. Remăi acolo noști întregi, noști ce par minute, cu privirea neclintită, în tidva în ferbere, trecend de douedeci de ori dela apogeul lui Rotschild la perigeul lui Iacob: acolo pleșuvești, acolo inebunești, dar acolo simți cu totă puterea cât prețuiesce existența ta!

George. Negreșit! — și eu, n'am jucat de când sânt decât dobitoceșul de vist cu un ban fișă. — Dar urmăză înainte cu povestirile tale Tom, căci me electrizezi!

Toma. Totul se sfērși, după cum ști. Într'o di de tristétă, me îmbărcai pe un vas american care mergea spre paraginele polului austral. Atinsei cu mâna recele margini ale universului nostru; vēđui cele mai stranii animale de mare, ședend pe piedestalele lor de ghiăță, tupilate și visátore ca și sfinții din Theba. În mijlocul acestor maluri tăcute, a căror priveliști sânt cu totul stranii vieței pământești, am simțit în mine o mișcare ne mai pomenită. Mi se părü, crede-me, ca într'o planetă cu totul nouă. Am vēđut acolo, decât nu me; înșel, — țile și noști cum se vēd în palidul nostru satelit. Ce să-ți mai spun, amicul meu? — După alți trei ani, de asemenea bine petrecuți, me aflai la Rio-Janeiro, de unde me purcesei spre Europa, după ce am descris cu věrlul bastonul totă circonferența globului. — Astfel mi-am petrecut tinereța!

George. Dragul meu, de sigur că ori care rege de pe lumea acéstă ar fi gelos de sórta ta! Și apoi, de atuncea, Tom? . . .

Toma. De atuncea, n'am mai călătorit. M'am primblat, — mai întei pe marea Mediterană . . . Aha!

imi părea că sînt pe basinal din grădina Tuileriilor! Am vizitat toate malurile ei. Puțin câte puțin, măsurat cu vîrsta ce-mi sporiă necontenit, mi-am restrîns cercul așa că acum locuiesc în Europa, scumpul meu, — alergînd din oraș în oraș, după caprițiul momentului; dar, dragă George, Europa astăzi e a mea, proprietatea mea, moșia mea! Pote serbările ce se dau de oameni sîu de natură se dau pentru mine! Pentru mine Neapolul are golful seu și Teatrul San-Carlo, Parisul bulevardele sale și pe Rachela, Madridul Pradoul seu și luptele de tauri! Pentru mine s'a făcut expozițiunea din Londra! Evviva la liberta! Să bem amice!

George. Tom, tu te-ai născut cu geniu! Dar nu mi-ai spus nimic despre femei? Nu me indoiesc că ai vădut multe și magnifice! La Roma, de exemplu! acest frumos tip roman, acele ochese secerătoare din Agro romano?

Toma. (Cu ușurință.) Da, da; dar mai ales în Transtever...

George. Și în Asia? .. în Smirna? .. Ai fost prin Smirna? Acele admirabile fiice ale Joniei, cu sechini prin păr... le-ai vădut tu?

Toma. Da, da! ba le-am și vorbit!

George. Dar monumentele? Nu mi-ai spus nimic nici despre acesta! Alambra, Coliseul, Panteonul?

Toma. Nu ț-am mai spus nimic din toate acestea, căci totă lumea a vădut așa ceva! (Un moment de tăcere.)

George. (Lovind cu putere în măsă.) Blestēm! (Se ridică, viră mînilor în buzunare și începe a se primblă preocupat prin salon.)

Toma. Dar bine, ce te-a apucat?

George. Ah Tom! Tom! rușinea mi se urcă pe frunte, când pun alături destinul ce tu ai știut să-ți crezi, cu cel ce l'am îndurat eu. Pe când inima ta numără fiecare din bătăile sale prin vre-o nobilă sîu grațioasă emoțiune, a mea arată cu stupiditate orele ca un ceasornic de bucătărie! (Se oprește.) Căci, întrebându-me cu dreptul, trebuie să-mi dic: trăit-am eu ore? Haidede! M'am născut, am mîncat și am dormit; ță tot. M'am stîns, m'am topit. M'am scoborit pe scara ființelor, la nivelul cerșitorilor, a săracilor, a moluscelor!

Toma. Aide, aide, mergi prę departe! Dcă nu mai ai încă tocmai aceeași putere a imaginațiunei, aceeaș vietate a spiritului după cum o aveai odinioară când petreceam împreună...

George. Aha! O mărturisești în sfērșit! Veđi bine că sînt cu totul dogit!..

Toma. (Se ridică, aprinde o cigară, se pune cu spatele la cîmin, și vorbește periându-și mustețele cu mîna.) Ascultă-me (George, voi fi cu inima deschisă, — după cum știi că am fost întotdeauna. Privelișcea mea a fost foarte stranie cînd am pus piciorul pe pragul locuinței tale. Am respirat nu șciu ce miros vag de necropol. Am cređut că rēșbat în una din acele locuinți din altă epocă ce nu s'au ruinat prin îngrijirea unui amator de anticități. Până ce vi s'au dat de veste sosirea mea, nu m'am putut opri de a privi en un aer dobiocesc, aceste mobile, aceste tablouri, aceste tapete, care prin curățenia lor morocănoasă, par că așteptă să fie puse în dulapurile unui muzeu: imi adusei aminte de delicateta ta de spirit, de eleganta ta de moravuri, gustul teu luminat pentru arte, și nu puteam nici de cum să impac acesta strălucită inchipuire ce o aveam despre tine cu existența ștersă și necioplită a cărei privelișce imi intristă ochii. Atunci tu ai intrat; te-am vădut. — Tu mi-ai vorbit... Vederea mea, rațiunea mea, erau ore ele alterate prin ocupațiunile în a căror pradă me gășiai? Nu șciu... dar limbajul teu m'a sur-

prins... fruntea chiar mi-a părut posomorită... am șters o lacrimă furișată, și am murmurat fără voia mea, cum a-ș fi făcut-o în fața mormentului teu. ță dar tot ce a mai rămas din amicul meu! Nu te offensez, George?

George. Nu, Tom, nu! De altmintrelea eu singur imi simțiam decădere. Me indoiam, cel puțin, și această indoielă imi eră nesuferită. Imi place mai bine să cunosc adevărul!

Toma. Să vorbim de alt ceva dragul meu; — tu nu mai îngrijești de pămînturile tale; — și ce cređi să mai faci acum?

George. De voești tu să mai fac... imi aștept sfērșitul!

Toma. Mii de draci! dar cată mai bine să-ți recapeți viața! Iar să vorbim cît se poate mai serios George. Insurându-te, tu ț-ai luat în sarcină multe datorii, — pe cari le-ai indeplinit până în capet: prę bine! — Dar astăzi pozițiunea ta e făcută; viitorul femeii și a ficei tale sînt foarte sănętos asigurate... Ce te împiedică acum, ca timp de doi sîu trei ani, să mi-te arunci ęr în curentul secolului teu și să-ți recapeți facultățile tale? Tu știi în ce mod miraculos poți călători astăzi. În doi ani, ț-o dic, poți să străbați Europa, și chiar să resbești o parte din Asia... Ai putea să-ți redobăndești, în fața celor mai strălucite creațiuni ale naturii și artelor totă frăgețimea și totă sprintinela gândirei tale... Poți înăduși aceste păreri de reu ce-ți sfășie inima și cari îți scurtez zilele! în doi ani, nu mai mult! Și acum, decă preferi a te sinucide cu ori ce preț, fă pe placuți!

George. Ei dragul meu! ce haz ar avea, ca eu, la vîrsta mea, să încep a cutrieră singur drumurile, intocmai ca un școlar ce fuge dela clasul seu?

Toma. (Mergend la dēnsul.) E vorba ore ca să cutrieri singur? Dar eu unde sînt? Nu pun eu la dispozițiua ta esperința mea, trăsura mea de poștă, servitorul meu, totul ce posed în sfērșit.

George. Cum? Tom, intr'adevăr! me vei însoți pretutindenea? (Se pun pe mers ambii, cot la cot prin salon.)

Toma. Dar te voi duce de mână, copilașul meu! te voi scuti de călauzi, de ciceroni, și de tot viermēțul obicinuit al călătorului. Să nu-mi mulțamești, alta me incantă. Impresiunile tale vor reinvia pe ale mele. Ș-apoi, nu e prę plăcut George, de a termină amendoi viața precum am început-o? amestecând aventurile nōstre, plăcerile nōstre, banii nōștri? Aide, — ne-am înțeles... nu e-ășă?

George. Iți mărturisesc, amice, că nici odată, nici un proiect nu mi-a părut mai suriđetor: dar...

Toma. Nici un dar; ne-am înțeles! Vom merge să așteptăm sfērșitul iernei la Paris: pentru a te liniști, vei avę acolo museele, spectacolele... te voi duce printre culise... vei auđi pe Alboni, pe Ciuvelli... Iți plăcea mult odinioară musica!

George. Imi place și acum, dragul meu! Cânt chiar binișor din flaut...

Toma. (Înfocat.) Ei bine, iți vei luá cu tine flautul... Ce diceam eu ore? A! erna la Paris, — e un lucru hotărît; dar, din cele întei zile ale primăverei, de vrei să me cređi, vom trece Pirineii; vom petrece trei luni în peninsula spaniolică... vom profitá de vēră pentru a vizitá capitalele Germaniei... și ne vom scobori în Italia prin Triest și Veneția... Ce dici tu de acest plan?..

(Va urmá.)

Scrisoare din Odesa.

Etă-me de astă-dată in colonele „Familiei“ și cu o corespondență din faimosul și frumosul oraș litoral Odesa, despre care vi-am mai relatat câte ceva in descrierea unei călătorii de ale mele de mai nainte.

Și de astă-dată nu pot ca să nu dau espresiune admirațiunii mele pentru strățile largi, bine petruite și sădite cu pomi de-a lungul trotoarelor, precum și pentru aședarea lor regulată și mai peste tot in linii drepte și paralele.

Așă d. e. pornești dela gară pe strada Richelieu și mergi, traversând orașul, până la teatrul cel mare, seu pe invecinata stradă Pușchin, care la mare se termină la un capăt al bulevardului situat alături de mare. Aci se află statua vestitului poet Pușchin, pentru a cărei rădicare se arangiaseră mai anferț concerte și petreckeri spre acoperirea cheltuelilor. Un bust de o mărime relativ impunătoare in bronz negru este aședat pe un cub mare de granit cenușiu, in care se vede gravat: »rădicat la anul 1888« și »cetățenii Odesei.«

Intr'un studiu despre ochi publicat in »Convorbiri literare«, am arătat neputința sculptorilor de a reproduce fidel ochii. La statua lui Pușchin putem observă ceva mai mult decât la alte statue. In găurile din ochi, făcute cu scop de a represintă corneele, se mai vede și un piroiu (cuiu), care dă ochiului o espresiune mai vie, de ôrece se imiteză luciul ce se reflectază de pe corneele ochilor vii. Pe la mijlocul piedestalului iesă din neicare unghiul al petrei câte un isvor de fântână săritore, ér apa ce curge se vèrsă intr'un lighean (taz) făcut prin pregiurul piedestalului tot din aceeași pétră.

Pe la mijlocul bulevardului se află statua lui Richelieu, a marelui om de stat francez, care in esiliul seu a dat cel mai considerabil avânt orașului Odesa. Aprôpe de acéstă statuă este și pavilionul pentru musică, ér ceva mai de parte e casa guvernatorului general pădită de soldați, cari la fiecare 12 ore din di scot un tun și-l slobod spre mare, ér séra la 8 ore se face o asemenea detunare din mare spre oraș. Strada Richelieu e mai departe de acéstă statuă și mai aprôpe de a lui Pușchin, căci fiind invecinată cu strada Pușchin, traversază orașul intocmai ca și aceea dela bulevard până la gară, adecă nu tocmai dela bulevard, căci la capétul ei dinspre bulevard se află un teatru mare, pompos și nou, care séra strălucește intr'o intensă lumină electrică.

Aci am avut doue momente de emoțiuni diferite. Intr'o duminică séra m'am dus la preumblare pe bulevard. Ve puteți inchipui supriinderea mea, când auđii indata la sosirea mea intonându-se »Valurile Dunării!« Va să diacă talazurile mării au adus valurile Dunării și până la Odesa! Și-mi mai dițeam, că tot am izbutit și noi a conlucrá mult puțin in concertul lunei civilisate.

Nu tot așă de plăcută imi eră supriinderea, din punctul meu de vedere ca român, la vederea teatrului imposant, al acestui măreț templu al muselor. Dvôstre veți și puteți mai bine cauzele multiple ale acestei sărăcii a nôstre. Principalul motiv, cred eu, este, că nu posedăm nici un oraș atât de bogat ca de e. Odesa, Pesta, Viena etc.

Am fost la opera rusescă care represintă pe »Rigoletto« de Verdi. Un orchestru puternic de 50 de

ômeni armonisă destul de bine cu un cor potrivit, de și nu atât de puternic in raport cu orchestra. Solii inse bravau și mai cu sémă un tiner italian (Aramburo) care cântă in sonora limbă italiană. Observă că teatrul, care in sêrile reușite incasază până la cinci mii de ruble, eră și de asta-dată aprôpe plin.

In apropierea teatrului se află și edificiul bibliotecii publice, cu museul de anticități istorice, care cuprinde doue salône, unul cu fragmente de monumente cu inscripții grecești și slavonești, cu arme antice, cu portrete de ômeni mari rusești, cu planuri ale orașelor Odesa și Chișineu, cu 4 tabule din 1375 și altele. Bizar la privire este și bastonul, seu să-i diț bastoniul de fer al lui Pușchin, cu care numai o paradă stranie a putut face. Celalalt salon are potrefe și tablouri mai mărișore de ale țariței Elisabeta, Ecaterina II, Petru cel mare și alții, apoi monete vechi, vase, capete sculptate (fragmente din statue vechi), o mumie, cărți bisericești in limba greacă și slavă, documente pe pergament, intre care unul slav forțe curat cu pecet mare dela Ștefan din anul 1581 și altele.

Cu privire la universitate am să observ, că se speră a se imbogăți și cu facultatea de medicină, de altă parte trebuie să rectific o greșelă ce am făcut in corespondența mea de mai de mult, dițend că aici există și o universitate optico-fisico-mechanică, ceea ce la o privire mai scrutătoare a inscripției rusese se esplică astfel, că acest institut este furnisorul de asemenea instrumente pentru universitate.

Odesa are inse un institut de bacteriologie ce s'a inființat primul după cel din Paris. Aci s'a lecuit, in 3 ani ai existenței sale la 1700 de indiviđi mușcați de animale turbate.

Vestite sânt și limanurile Odesei pentru curele reușite la cei ce se scaldă intrênsele. Am fost și eu la limanul Haji bey, și contrar cu așteptarea mea, am remas uimit de pustietatea de aci. Traversezi un câmp lung cu pământ alb (de sare) in care crește numai un fel de erbă roșie, dai apoi de câteva case mai bune cu ceva plantații care trec de vile și apoi de o serie de case clădite in ripe (se vede că pe aci eră odinioră apă de mare) acoperite cu pământ, ba unele infundate in pământ și in fine dai de liman, unde sânt unele barace, stațiunea tramwayului și un fel de spital. Pe marginea apei calci tot prin năsip (prund) de scoici. Cabinele de scaldat sânt la câteva deci de pași depărtate de uscat in apa limanului. Un complex mai mare de cabine se termină in ăilele acestea și se face pe cheltuiela orașului. Cumcă apa sărată din acest liman e nelecuitoare, dovedește mulțimea de indiviđi, mai mult copii, șchiopi și gaboși pe câte una seu doue cărji. Cu timpul pôte că și Constanța nôstră va dobândi acel renume ce-l au limanurile Odesei.

Nainte de a termină observ, că anul acesta un student român din Chișineu cu numele Hășdău (rusește: Gijdău) a binemeritat medalia de aur, primul in clasa sa, pe care o va primii la intrarea sa in universitatea Odesei ori alteia de pe aici.

Acum ve diț »la revedere« pôte din Paris!

Dr. G. Crăinicean.

B o n b ó n e.

Milton despre femei.

Milton, fiind intrebat de ce, in unele țeri, un rege pôte să fie incoronat la 14 ani, dar nu pôte să se însore decât după 18 ani, acesta respunse:

Pentru că e mai greu să guvernezi o femeie decât un regat.

Un preot citind evanghelia Samaritanei, termină dicend:

— Nu ve mirați că evanghelia acesta e așa de lungă: intr'ênsa vorbește o femeie.

*

Cineva se miră de un tată cum a putut să-și mărite fata după cel mai mare dușman al seu.

— I-am dat-o, ca să me rêsibun, respunse tatăl.

*

Economie.

— Pentru ce vrei să cumperi, jupâne Șloim, o pălărie care-ți cade pe urechi.

— Dcă e tot așa de scumpă ca și cea mică, de ce să nu iau una mai mare și să fac economie?!

*

Dialog.

Un domn intră într'un birt. Chelnerul cu grabă:

— Ce comandă domnul?

— Eu?... Un regiment de infanterie. Eră un colonel.

Cafenea arabă la espoziția universală din Paris.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

La espoziția universală din Paris in miniatură se află tot ce se pôte găsi pe rotogolul pământului. Numai produsele mâinei omenești, dar porturile diferitelor popore, obiceiurile și traiul lor, acasă și 'n lume se represintă acolo.

Astfel vedem traiul scump și lucuos, dar totodată poetic, al poporelor orientale, pe care numai prin o călătorie costisitoare l'am puté cunoșce.

Ilustrațiunea din nr. acesta înfățișează un asemenea episod oriental și anume o cafenea arabă in secțiunea arabă, care cu portul arabelor, cu muzica lor și cu intreg arangiamntul ne înfățișează o bucată de Africa, in mijlocul metropolei apusene.

I. H.

Literatură și arte.

Piesele dlui Caragiali. La București a apărut un volum, ce pōrtă titlul »Teatru« și conține următoarele patru comedii de dl I. C. Caragiali: O nopțe furtunosă, Conul Leonida față cu reacțiunea, O scrisore perdută, D'ale carnevalului, — precum și o prefață de dl Titu Maiorescu. Intre autorii noștri mai noi dl Caragiali a avut mai mare și mai legitim succes pe scenă; primele doué piese ale sale vor remâne încă timp indelung in repertor, căci zugrăvesc adevărata viață și sânt scōse din mieul societății române. Se află de vânzare la tōte librăriile de frunte din București. Prețul 4 lei.

Scrieri inedite de Eminescu. Se știe că dl V. Gh. Mortzun, redactorul părței literare dela revista »Contimporanul« a început a tipări poesile și prosa literară, a nefericitului poet. După cât aflăm acuma, această publicațiune intreruptă pentru un moment, va apăre in curând beneficiul ce va rezultă din vânzarea acestor volume va fi rezervat pentru cheltuețile ce vor necesită statua sêu bustul ce se va ridică lui Eminescu.

Bustul lui Eminescu. Dl Filip Marinescu, unul dintre absolvenții școlei de sculptură din București și admirator al poetului Eminescu, s'a hotărît să formeze bustul acestuia după ultima fotografie, in mărimă mai mare decât cea naturală. După cum crede

„Fântâna Blandusiei“, bustul va fi gata cam peste trei săptămâni.

Scrieri noué de dl N. A. Bogdan. In curând vor apăre: »Icōne din vremea de tață« (amintiri și nuvele.) Patimi. Morenista. La clacă. Un cap de englez. Iubire din fașă. Bursucul. Cuibul Fericirei. Turturica. Isacean & Co. Dl Habarnare. Noptile Romanțioșe. Olga. — »Ale norodului« (literatură populară.) Povești. Legende. Satire. Căntece. Datine. — »Frunde verzi-frunde uscate.« Schițe. Versuri. Cronici. Călătorii. Critice.

O noué etimologie a numeralului românesc »O« este titlul unei lucrări publicată de dl Gr. Crețu, profesor de limba română la liceul Matheiu Basarab, in »Revista pentru istorie, arheologie și filologie«, volumul VI, anul III. Dl Crețu, a extras acest studiu in broșură separată.

Revistă nouă. A apărut in Iași »Arhiva societății sciintifice și literare din Iași«, revistă ce va eși odată pe doué luni. Primul număr cuprinde lucrări de dnii Gr. Cobălcescu, A. D. Xenopol, H. Tictin, C. Meissner, Tanovicean, Al. G. Șuțu.

Diaristic. *Pedagogul Român*, diarul redactat de dl Ioan Simu la Reșița, a reapărut. I dorim viață lungă. — *Timpul*, vechiul organ conservator, va reapăre la București in 1 octombre, condus de mai mulți tineri.

Teatru și muzică.

Șciri teatrale și musicale. *Artiștii dna Aristita Romanescu și dl Gr. Manolescu* jōcă acuma la Brăila, ultima reprezentație fu »Dama cu camelii.« — *Dl Dimitrie Dinic*, favoritul elev al directorului Hellmesberger dela conservatorul musical din Viena, a primit doué premii pentru cântarea din violoncel. — *O nouă trupă de lăutari* români va plecă la espoziția universală din Paris; trupa a dat inteu o serată musicală in București. — *Dsōra Agatha Bârsescu* jōcă actualmente pe scena teatrului din Praga.

Teatrul Național din București. Direcțiunea Teatrelor scrie »Românul« a reinceput negociațiunile cu dna Romanescu și dl Gr. Manolescu, actualmente in reprezentațiuni de veră la Brăila și la Galați. Se crede că rëndul acesta negociațiunile vor reuși, și publicul român va avé plăcere, să aplude in București pe eminentii artiști. S'a dis că prima piesă de debut va fi »Oedip-Regele« la Teatrul Național. Ni se spune că distribuțiunea rolurilor principale va fi următoarea: Dna Romanescu va jucă pe »Jocasta« și Nottara pe »Oedip.« A două piesă va fi »Ernani«, după traducțiunea fōrte reușită a dlui Rașian. Dna Romanescu va jucă pe Dona Sol, Manolescu pe Ernani, Nottara pe Carol-Quintul și Petrescu pe Don Ruy Gomez. După aceste piese va urmă »Le Demi-Monde« al lui Alecsandru Dumas și »Tartuffe« de Molière.

Dna Darclée-Hartular, talentata cântăreță română, care a cântat rolul Juliettei in opera cea mare, a părăsit Parisul spre a merge la Petersburg, unde e angajată pentru o lună. De-acolo in luna lui septembrie va viri la București, pentru a da doué sêu trei reprezentațiuni in sala Teatrului Național. După aceea se va rentorce la Paris și va plecă din nou la Nizza, unde are un angajament pentru mai multe luni.

Concertul din Alba-Iulia, dat la 9/21 iulie de unii elevi ai seminarului andreian din Sibiu, a reușit fōrte bine. Cvartetele au mulțămit publicul, dsōra Cornelia Nicola a esecutat admirabil »Ilustrațiunea română« de Kárász, dl Demian a prōdus un adevărat entusiasm cu vocea sa, cântând piesele Lira și Nor

de vijelie; represințațiunea teatrală »Arvinte și Pepelea« a fost bună. După teatru urmă jocul care ținut până dimineața.

Corul mitropolitan din Iași, la început special eclesiastic, a ajuns sub direcțiunea dlui profesor G. Musicescu, a fi un adevărat cor artistic, ce execută la prima-vista aproape perfect ori ce bucată musicală. Corul Musicescu, scrie un diar din Galați, execută admirabil cântece, imne, doine, toate naționale, după poezii erudiți și populari, armonisate de măestru său așa că încântându-ți urechia, îți trezește suveniruri puternice, ce-ți mișcă inima și-ți înalță mintea. De curând corul acesta a cântat la Tecuciu, unde a cântat în biserică; de acolo s'a dus la Galați, unde a dat un concert în sala Alcazor, aici înse au asistat puțini; de-aici s'a dus la Brăila unde de două ori a cântat în biserică liturghia și a dat două concerte bine spriginite.

Trupa Vladicescu, una din cele mai vechi trupe românești, joca actualmente la Galați. Șirul represințațiunilor s'a început marțea trecută, cu care ocaziune debutară și dna Aristița Romanescu și Gr. Manolescu, represințându-se »Mândrie și amor«, de George Ohnet.

Biserică și școlă.

Școlă de fete a Asociațiunii. Avis. Conform concludusului comitetului »Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român«, adus în ședința dela 9 iulie n. a. c., la școlă civilă de fete cu internat a »Asociațiunii« se va deschide cu începerea anului 1889/90 de nou cursul complementar, prevădut în statutul de organizare § 4 pentru cazul, când se vor presintă eleve. Fiind că amintitul curs are în prima linie menirea: a da învățământului din clasele ordinare o direcțiune pronunțată spre ocupațiunile, ce așteptă pe eleve în viața practică prin urmare a satisface niște trebuințe foarte însemnate, se atrage asupra lui luarea aminte a on. părinți interesați. Elevele, care doresc să fie primite în acest curs, vor avut să se însinue la direcțiunea institutului cel mult până la 3 septembrie st. n. a. c. Sibiu, 10 iulie 1889. Comitetul »Asociațiunii transilvane.«

Școlile din Blaș. Programa gimnasiului superior, a preparandiei, normei și școlii populare de fetițe din Blaș, pe anul școlar expirat, redactată de dl Alesandru Micu, director gimnasial, ne ofere următoarele date: la gimnasiu au funcționat 17 profesori, în frunte cu directorul: numărul studenților înscriși 372, dintre cari 11 au desertat, unul a murit, ér cu finea anului au ramas 360: dintre aceștia 356 au fost români, 2 maghiari și 2 ovari. La examenul de maturitate s'au presintat 36, dintre cari 7 s'au relegat la examenul repetitor peste un an. Dl Daniil alias Dănuț proprietar mare din Poșon a trimis direcțiunii gimnasiuale 100 fl., să se împartă în mod egal între 4 studenți din clasele superioare, cari s'au distins în studiu și cu purtare morală. La institutul preparandial au funcționat 6 profesori și un director; numărul elevilor înmatriculați a fost 68, dintre cari la finea anului a ramas 63. La școlă normală au fost 4 profesori și directorul; numărul elevilor la finea anului a fost 180. La școlă de fetițe 4 învățătoare și un catechet; numărul elevelor la finea anului a fost 54.

Școlă de fete din Sibiu La școlă civilă de fete din Sibiu a Asociațiunii transilvane au devinit vacante 2 posturi de învățători și 1 post de învățătoare. Aceste se pot ocupa la 1 septembrie n. Plata învățătorilor este 700 fl. și 150 fl. bani de cvartir; învăță-

torea, afară de întreaga întreținere, are 400 fl. Concursurile s'au trimite la presidiul comitetului Asociațiunii până 'n 15 august.

Gimnasiul din Beinș. Țilele trecute primirăm programa gimnasiului român de Beinș pe anul școlar trecut. Constatând, că ș-acest institut a adoptat, cel puțin în programul seu, ortografia Academiei, însemnăm următoarele date: la gimnasiu au funcționat 12 profesori și 4 catecheți. Au fost înscriși 252 școlari, și anume 127 gr. or., 81 gr. c., 19 r. cat., 10 de confesiunea elvetică și 5 israeliți. La examenul de maturitate s'au represintat 15 ênși, dintre cari 8 au eșit maturi, pe 4 luni s'au relegat 2, ér unul s'a respins pentru totdeuna. Stipendii au avut 13 școlari; beneficiul de pâne din fundațiunea Samuil Vulcan și din ajutorul diecesei s'a dat la 53 tineri gimnasiști gr. c. și 9 dela școlile capitale; din fundațiunea Jigaiiană s'au ajutat 8 tineri gr. or. Societatea de lectură Samuil Vulcan a avut 28 membri, sub conducerea profesorului V. Stefanica, ér archiva are 229 cărți în diverse limbi. Văduva Caterina Sohlich n. Vass a testat pentru sporirea beneficiului de pâne tinerilor gr. cat. 500 fl. Pentru sporirea bibliotecii gimnasiuale Iosif Vulcan a dăruit 229 opuri în 286 volumuri; ér dl Vasiliu Leșian, fost profesor, 94 tomuri; pentru colecțiunile naturale dl L. Richter a dăruit o culegere tipică de plante și esotice ce constă din 600 côle; dl canonic Artemiu Sarkadi a donat pentru colecțiunea mineralogică 68 bucăți cristale libere de diamant marmațian. Înscrierile pentru anul viitor se vor face în 29, 30 și 31 august n.

Școlile române din Brașov. Primirăm programa gimnasiului român gr. or. din Brașov. Din acela scötem următoarele date. La gimnasiu au funcționat în anul școlar trecut, 11 profesori împreună cu directorul. La școlă comercială și reală 10 profesori, profesori secundari au fost 4, ér extraordinar 1. Numarul școlariilor înmatriculați au fost: la gimnasiu 246, în școlă reală 118, în școlă comercială 32, în școlă primară de copii 312, în școlă primară de fetițe 212. copii și copile în repetițiune 74. Biblioteca școlilor medii a avut 3607 opuri; biblioteca societății de lectură 870, fondul societății 624 fl. 75 cr. Viitorul an școlar se va începe cu 1 septembrie.

Români în Teresianul din Viena. Teresianul din Viena este cea mai distinsă școlă pentru nobilimea din Austria. Găsim de astă-dată și vro câțiva români. Sânt tinerii: Const. Olanescu, Alex. Catargi, Nicul. Drossu, E. Papadopol Calimah, cavalier de Zotta etc. E un semn bun acesta. Din asemenea institut es de obicei ômeni capabili.

În despărțământul Abrud reuniunea învățătorilor români gr. or. a ținut adunarea sa generală în Bucium-Poeni la 1, 2 și 3 august n. Cu asta ocaziune învățătorii George Lupu, Ioan Lupu, Nicolae Ana, Solomon Coroiu, Nicolae Mestecan, Daniil Crișan și Ilie Cióra ținură prelegeri teoretice și practice. Adunarea a fost convocată de vicepresidentul Aron Cioran și de secretarul George Lupu.

La școlile capitale din Dobra comitetul protopresbiteral a ales director pe dl Iosif Morar, cleric absolvent și învățător la numita școlă.

Reuniunea învățătorilor români gr. or. din protopresbiteratele Timișóra, Vinga, Belinț și B. Comloș va ținé adunarea sa generală în 17/29 august în Timișóra, sub presidiul dlui Paul Rotariu, notar dl I. Doboșian. Adunarea va durá două țile.

Ce e nou?

Hymen. Dl Aurel Pop, absolvent de teologie din Blaș, s'a logodit cu dșora Lucretia Cosma din

Jucul-de-sus. — *Dl Iosif Ognean*, absolvent de teologie al arhidiecesei sibiiane. la 9/21 iulie s'a cununat cu dșora Otilia Tobiasș in Sibiiu. — *Dl Petru Iujan*, invetător in Vica, s'a logodit cu dșora Matilda Olariu din Tisa.

Școiri personale. *Maj. Sa împăratul și regele* la 10 august va plecă la Berlin să rentôrcă visita împăratului german; la 11 august va sosi in Drezda, unde va cercetă pe regele Albert, apoi in aceeaș și își va continuă călătoria spre Berlin, unde va sta 4 zile. — *Dl C. Hepites*, directorul institutului meteorologic din Bucureșci, va represintă România la congresele de climatologie, care se vor ține la Paris, cu ocasiunea espozitiunii universale. — *Dl Valeriu Henzel* din Sibiiu a fost promovat la gradul »Magister Pharmaciae« de cătră universitatea din Graz. — *Dl Ioan Lucaciu*, invetător in Morlaca, comitatul Cluș, va deschide in comuna sa un curs de industrie de casă, in care se va propune impletitul diferitelor obiecte din păpură și răchiti și eventual și aurăritul; cursul se va deschide la 5 august și va ține până la 31. — *Dnii dr. I. Felix, N. Calender și S. Stefanescu* vor represintă România la congresele de igienă publică și demografie și dermatologie, cu ocasiunea espozitiiei universale din Paris. — *Dl general Florescu* a sosit din Bucureșci in Ardeal, unde va petrece mai multe săptămâni. — *Dl Iuliu I. Roșca*, vinind dela Bucureșci, a trecut marți prin Oradea-mare la München, de unde va trece la Baireuth, să asiste la reprezentățiile wagneriane; de acolo va merge la Paris, pe la Francfurt și pe Rin, întorcându-se prin Elveția. — *Dl Ilariu Pahone*, funcționar de contabilitate militară cl. I dela intandanța corpului 4 de armată, a fost distins de Maj. Sa cu crucea de aur cu coronă pentru meritele sale de serviciu. — *Dl Petre Grădîștean*, decanul biroului de avocați din Bucureșci, are de gând ca cu inceperea lui octobree, avocații înscriși in Bucureșci, să ție mai multe conferințe, tratând diferitele cestiuni juridice. — *Dl Stamate Stamatiade*, actual vice consul al Românie la Pesta, va fi numit in curând consul general la Rusciuk. — *Dl dr. Antoniu* din Bêrlad, a fost numit membru al Academiei agricole, manufacturiere și comerciale din Paris.

Asociațiunea transilvană. *Despărțământul Deș* va ține adunarea sa generală in Deș la 18 august n. sub presiul dlui Aug. Muntean, secretar dl Petru Mureșan.

Monument lui Eminescu. Sub presiunea dlui Maiorescu s'a format un comitet, care să facă un apel la tinerimea română, pentru a contribui la facerea unui monument pe mormântul lui Eminescu. Planul serie »Românul« este, ca impregiurul mormântului să se facă un grilaj de fer, inlăuntru să se ridice o stâncă de marmură și alătorea se va plantă un teiu. Se va face un apel și cătră tinerimea română dela noi.

Petrecere de vără in Reghin. Inteligența română din Reghin și giur va da o petrecere de vără in Reghinul-săsesc la 9 august in sala promenadei de acolo. Venitul este destinat pentru scopuri culturale. Comitetul arangiator va fi condus de dnii dr. Alesandru Ceușian president, George Șandor vicepresident, George Maior cassar, Simeon Zehan secretar și Iuliu Mera controlor. Cu ocasiunea această se vor produce și jocurile Călușerul și Bătuta.

Petrecere de vără in Năsal. La 30 iunie s'a dat in comuna Năsal, din Câmpia Ardealului, o petrecere de vără, arangiată de dnii I. Macaveiu și Trăian Deacu. Petrecerea a reușit foarte bine și a ținut până dimineța. Următorele dame au purtat costum național: dnele N. Todoran din Mahal, Susana Mureșan din S. Șimbor, N. Cheresteș din St. Ioana și dșorele Aurelia Rusu și Cornelia din Țaga, M. S. Da-

nila din Budatelec și N. Oltean din Valasud. Dna Macaveiu a încântat pe toți cu ospitalitatea sa.

Petrecere de vără in Tirimă-mare. La 11 august se va ține in Tirimă-mare o petrecere de vără in grădina școlei romăueșci gr. c., eventual in localul spațios și bine intocmit al contelui Marcu Bethlen de acolo. Venitul este destinat pentru renoirea bisericei române gr. c. de acolo. In pausă se va jucă »Călușerul« și »Bătuta.« In fruntea comitetului arangiator stau dnii Alasandru Maior, Romul S. Orbean, Dionisiu Simon, Eliseu Migea, Iuliu Truța, Alesandru Buçur și Eugeniu Răduț.

Petrecere de vără in Tilișoa. Reuniunea pompierei din Tilișoa de lângă Sibiiu a arangiat la 16/28 iulie o petrecere de vără in localul verde, in cas nefavorabil in otelul comunal de acolo. Venitul curat a fost destinat pentru fondul reuniunii.

Petrecere de vără in Breb. Tinerimea academică română din Marămureș-Sătmar va arangia la 12 august n. o petrecere cu joc in băile dela Breb, in folosul internatului gr. c. român din Sighetul-Marmației.

Reuniunea femeilor române din Brașov a înființat, după cum se șcie, un internat, cu scop de a instrui fetițele aședate aci in menajul casei, precum și in diferite lucruri de mână, ce cad in sfera unei bune economie, și anume se invetă aci: a) A pregăti tot felul de mănăcări; b) A spălă și a călcă tot felul de albituri; c) A croi și a cöse cu mașina tot felul de albituri și vestminte; d) A țese; e) A cultivă legumi și f) Reguli igienice. Pentru completarea cunoșcințelor căștigate in școlă s'a introdus și un curs de religia, limba română, limba maghiară, limba germană și aritmetică. In acest internat se primesc fetițe române, cari vor fi absolvat cel puțin III (trei) clase primare și vor fi implinit doispredece ani. Tacsă pentru intretinere și instrucțiune este 12 fl. pe lună plătită anticipativ. Fetițe orfane și sărace pot fi primite gratuit in internat. Fetițe din Brașov, cari ar voi să petrecă in internat numai peste di, plătesc pentru totă instrucțiunea și pentru prânț și ojină câte 8 fl. pe lună. De-orece numărul elevelor, ce se pot primi in acest internat, este restrins, de aceea se invită părinții a se însinua lu subserisa președintă până in 15 august st. v. Din cauza mutărei internatului intr'un local mai spațios și mai corespundător, primirea elevelor se va face in anul acesta, in mod excepțional, din 17 până in 22 septembrie st. v. La primire are să aducă fiecare elevă albiturile și vestmintele necesare, precum și așternutul de pat. *Agnes Dușoiu*, președintă, *Lazar Nastasi*, actuar.

Tariful după zone. A apărut o carte cuprinđend tariful cel nou după zone. Cartea se pôte cumpără la ori-care gară. Etă unele dispozițiuni de interes mai general: Pentru un copil de doi ani, — decă e ținut in brațe, — nu se plăteșce nimic, decă șede separat, se plăteșce o tacsă mică. Decă insoțesc pe o personă mai mulți băeți de 2 ani, doi din ei sunt liberi de tacsă, ceialalți plătesc tacsă separat. Peste tot pentru băeții dela 2—10 ani e o tacsă anumită. Decă n'ai bilet și ești in cupeu, plăteșci o pedepsă de 60 cr. Decă ai bilet de cl. II. și călătoreșci din greșelă ori cu voința pe cl. I., plăteșci duplu diferența intre prețul cl. I. și prețul cl. a II-a. Decă călătoreșci cu bilet nevalabil ori chiar fără bilet, plăteșci duplu totă călătoria, și decă nu se șcie anumit gara de unde ai plecat, plăteșci tôte zónele trecute. D. e. ai plecat din zona a 4-a și ai ajuns la zona a 6-a, ai să plăteșci duplu prețul la tôte 6 zónele, decă nu se șcie pozitiv, din care zonă ai plecat. Căt pentru pachete, etă prețurile: Pe o cale de 1—55 chilometri, pentru 1—50 chilogramme 25 cr., pentru 51—

100 chilogramme 50 cr., pentru mai mult decât 100 chilog. 1 fl. Apoi tot dublu: pe o cale de 56—100 chilometri, pentru 1—50 chgr. 50 cr., pentru 50—100 chgr. 1 fl., pentru mai mult ca 100 chgr. 2 fl. Pachetele nu se mai cumpănesc în regulă. E destul să se știe că pachetul e mai greu d. e. ca 50 chgr. și 100 chgr. n'are, atunci nu se mai intră după apriatul număr al chilogramelor. Taca de transport pentru pachete se plătește la gara unde scoboră, nu unde se pune pe vagon.

Din lumea mare. *La Paris* renumitul dominican Pêre Ollivier a ținut zilele trecute o conferință istorică și pitorască asupra României. — *Congresul de asistență în timp de resboiu* s'a deschis la 17 iulie la expoziția universală din Paris; printre vice-presidenții de onoare figură și dl dr. Petrescu, represintantul României; ăr la discursurile de deschidere și de bună sosire au răspuns și dnii dri Petrescu și Felix.

Cărți oprite. Ministrul unguresc de culte și instrucțiune publică, oprește întrebuințarea următoarelor cărți de poezii și cântece românești, în școle și biblioteci populare: 1) „Dorul Românului“, colecția de cântece adunate și coordonate de N. D. Popescu (București); 2) »Arion« seu culegere de cântece naționale, culese și arangiate de Ioan Dariu (Brașov); 3) „Resunetul“, culegere de cântece naționale (Brașov); 4) „Cântece de iroși la Nașcerea Domnului“ (Brașov); 5. „Amor și patrie“, poezii de Brutu Catone Horea (Turin 1869.)

Un al doilea turn Eiffel. Din Atena se scrie că acolo în curând se va construi un turn care să fie întocmai ca turnul Eiffel din Paris, deosebire, numai că nu va fi așa de înalt. Turnul se va construi înaintea palatului regal și cu cheltuieli de comunei Atena. Pe vârful turnului se va pune o lampă electrică care să lumineze și în Acropol.

Haine de lemn. Mîserlich a inventat un procedeu prin care lemnele se pot țorce întocmai ca lâna. În scopul acesta scânduri subțiri fără noduri se taie fășii subțiri și se fierb într'o soluțiune de acid sulfuric. Prin fierbere materia lemnosă se discompune și lasă în urmă numai fibre de lemn.

Necrolog. *Iosif Vancu* notar în Rieni, comitatul Biharia, a reposat la 21 l. c. în etate de 54 ani, după un serviciu de 26 ani, lăsând în doliu pe fiul seu Eugen student de a treia cl. gimnasială. — *Avram Suciu*, paroc gr. c. al Valei, a murit la 24 iulie, în etate de 69 ani. — *Teresia Hosszu* n. Dragoș de Colțirea, soția dlui Ioan Hosszu, a încetat din viață în Reștoț, în Selagiu, în etate de 68 ani, lăsând în doliu familie numerosă. — *Petru Dragits sen.*, fost șef de poliție în Deva, a murit acolo la 15/27 iulie, în etate de 69 ani.

Rectificare. În nr. 29. pag. 348 sub rubrica: Ce e nou? în șirul 23 să se cetască în loc de dimision=dimisionând.

M o d a.

Rochia „empire.“

Jupa acestei rochii are apröpe 4 metre în dimensiune. Ea e dréptă în față și în părți. Töta umplutura este proiectată înapoi în numeroșe cute adânc grupate unele peste altele.

Corsagiul »Empire« nu se prelungeșce dincolo de talie și jupa se adaptază de asupra părții inferioare a corsagiului.

Falsul acestei rochii nu trece peste 2 metrii și și 10 cantim. de lățime. El este prevăduț la *turnură*

cu doue balene dela 30—35 centim. cusute în josul turnurei, balene care suportă cutele rochiei de d'asupra.

Mănecele bufante à *la gigots* sînt în general compuse dintr'o singură bucată. Ele sînt de 50—55 cm. lărgime. Se prind cu o singură cusătură puțin mai jos de umăr și se ridică în bufantă mare mai sus de umăr.

Pentru a le ține bufante se întrebuințază o mică umplutură de vată la subțiori.

Pentru stofele cari se pot susține singure, căteva șireturi în partea interioară a mănecei ajung a le ține bufante.

Pentru a complectă genul rochilor »Empire« dömnele elegante pörtă un mic saculeț de catifea seu mătase, strins la gură cu un mic șnur pe care îl trece peste braț.

Unele inse îl ficsază la umbrelă.

F. Bl.

Pentru dömne tinere.

Conservarea oulor prospete. Doctorul Kubel lucrază de mult timp la căutarea celui mai bun metod pentru a conservă oule prospete; acésta e o problemă economică de mare importanță. Se pare că a reușit. Mijlocul cel mai usitat până acum pentru a împiedecă descompunerea oulor este a le conservă într'o bae de apă de var, inse inconvenientul acestui porcedeu este că după puțin timp lichidul trece prin cöje și strică gustul oului. Densitatea apei de var este de 1,029, ăr a albuminei de 1,042; acésta diferență de densitate înlesneșce difuziunea lichidului mai ușor cătră cele mai grele ale oului. Spre a înlătură acest inconvenient, se adaogă apei de var 6 la sută sare de bucătărie care da chidului densitatea de 1043. Pe de altă parte trebuie acoperit vasul pentru ca acidul carbonic din aer să nu lucreze asupra lichidului și să-i modifice compozițiunea. După 6 luni, ouele ținute în acésta bae, cu acelaș gust ca și cele prospete ouate din aceeași di.

Ceră pentru astupatul sticlelor. Pentru ca vinul să se păstreze bine în sticle, e nevoie nu numai a se astupă cu dopuri muiate în vin și indesate bine în gătul sticlei cu smölă seu mai bine cu ceră. La 250 grame de ceră galbenă seu 45 grame seu se pune 60 grame mastic roșu și când se pune vasul ce le cuprinde pe foc, spre a se topi, se amestecă cu o lingură de lemn. Căt e ferbinte acésta compoziție, se vără, în ea, vârful sticlelor. Acésta cantitate e indesulătoare pentru 150 sticle; se pöte a i se da ori ce culöre amestecându-se ori-ce fel de văpseli în ea.

Călindarul săptămânei.

Diua sept	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sörele
Dumin. 8 dupa Rusalii, Ev. dela Mateiu c. 14, gl. 7, a inv. 8.			res. ap.
Duminecă	23 M. Trof. și Teof.	4	Dominicu 4 29 7 42
Luni	24 Mart. Cristina	5	Oswald 4 27 7 43
Martți	25 † Adormir. St. Anei	6	† Schimb l. f. 4 26 7 45
Mercuri	26 Mart. Ermolae	7	Ulrica 4 24 7 46
Joi	27 † Mart. Panteleimon	8	Chiriac 4 23 7 47
Vineri	28 Ap. Proch. și Nican	9	Romanus 4 21 7 48
Sămbătă	29 Mart. Calimicu	10	Laurentiu 4 19 7 50

Semestrul ianuarie-junie s'a n-chieiat cu nr. 26. Rugăm pe abonați să binevoescă a-și innoi abonamentele, de timpuriu; cei ce nu mai vor să fie abonați, sînt rugați a ne înapoia numărul acesta, ca să le sistăm espedarea.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Ca tipariul lui Otto Hügel în Oradea-mare.